

A kiegészítő lehetőségek szempontjából nézve

Hogyan állja meg a helyét a Linux a fogyatékkal élő felhasználók támogatása terén?

Az angol accessibility kifejezés a fogyatékkal élőket és a csökkent képességeket támogató, az általuk is használható megoldásokra vonatkozik, ezeket magyarul talán a „kiegészítő lehetőségek”-nek nevezhetnénk. A kérdés most az, hogy mennyire használható a Linux a fogyatékkal élők és a csökkent képességek számára? A válasz ma még nagymértékben attól függ, hogy milyen fogyatékról van szó. A kiegészítő lehetőségekkel kapcsolatos kihívások megoldását célzó egyre egységesebb törekvések mögött talán maga a linuxos szellemiség a legfontosabb hajtóerő. A nyílt forrású és szabad programok világának alapját olyan közösségi értékek alkotják, amelyek senki kizárását nem engedik meg. Mindenkinek joga van használni a programot, mindenki megnézheti és módosíthatja a kódot – miért maradna ki valaki csak azért, mert nem tud képernyőről szöveget olvasni, vagy nem tudja egy időben lenyomni az ALT és az F1 gombot? A Linux tényleg példamutató eredményeket mutat föl a kiegészítő lehetőségek terén. Többnyire azonban a kiegészítő lehetőségek támogatása sajnos csak esetleges – ez egyrészt annak a ténynek a mellékterméke, hogy a Linux gyökerei mélyen az ASCII-kód világába ágyazódnak, másrészt annak, hogy a Linux kimagaslóan jól képes szinte bármilyen eszközről bemenetet olvasni. Nem mintha a fejlesztők szándékosan hagynák ki a kiegészítő lehetőségek támogatását – egyszerűen csak ezt a szempontot mindeddig nem alkalmazták a kódellenőrzés során. Egy másik hatóerő a szóban forgó programoknak elsőbbséget biztosító törvények és irányelvek megjelenése. Ezek közül a legjelentősebb az amerikai kormány beszerzési gyakorlatát szabályozó 508. bekezdés néven ismert jogszabály. E nemrég szigorított rendelkezés szerint az amerikai kormány köteles kiegészítő „elektronikus és informatikai megoldásokat” alkalmazni a munkahelyeken és a nyilvánosan elérhető elektronikus tájékoztatási rendszerekben, amennyiben ilyen technológia rendelkezésre áll. Az 508. cikkely hatására megnőtt az érdeklődés a kiegészítő megoldások iránt,

egyszerűen azért, mert az amerikai kormány az egyik legjelentősebb vevő az informatikai piacon – jelenleg mintegy negyvenmilliárd dollárt költ évente erre a célra, és ez a szám a várakozások szerint mindössze öt év alatt ötven százalékkal nőhet. Hozzáátve ehhez azt a megbecsülést, amit a linuxos szakemberek a közösségi értékek iránt mutatnak, szorongató érzés arra gondolni, hogyha csak hajszal hóján is, de a Linux esetleg mégsem felel meg a társadalmi elvárások e mércéjének.

Az utóbbi évek során számos fejlesztő dolgozott – elsősorban a Sun Microsystems, de az IBM, a Red Hat és a Ximian támogatásával is felvértezve – az új Gnome 2.0-s környezet kiegészítő keret-szolgáltatásainak módszeres kidolgozásán. Őszintén szólva nehéz elképzelni, hogy ez az 508. cikkely nélkül is megtörtént volna-e, de ezeknek az erőfeszítéseknek a haszna messze túlterjed az Egyesült Államok határain. A Gnome kiegészítő szolgáltatásainak honlapja (☞ <http://developer.gnome.org/projects/gap>) jelenleg talán a legjobb forrás arról, hogy mit is jelent és hogyan valósíthatók meg a kiegészítő lehetőségek a Linux esetében.

Az egész kérdéskör ugyanakkor be- és kiviteli kérdésként is összegezhető. A gondok – bármilyen sokfélék és összetettek számtalan megjelenési formájukban – alapvetően egyszerűek. Bármilyen beviteli módról legyen is szó, amin keresztül az számítógép adatokat fogadhat a felhasználóktól, akadnak olyanok, akik képtelenek használni őket. Ugyanígy minden emberi fogyasztásra szánt kiviteli módhoz található olyan felhasználók, akik az adott közvetítő eszközön keresztül nem képesek befogadni a kimenetet. A kérdés, hogy miként lehet ezt az alapvetően bináris elven működő gépet rávenni arra, hogy igény szerint bármilyen eszközről bemenetet fogadjon, és miként alakítható a kimenet megjelenési módja úgy, hogy a lehető legszélesebb felhasználói kör számára értelmezhető legyen. Az erkölcsi kötelesség nyilvánvaló. A közösségi programok csak akkor lehetnek valóban közösek, ha mindenki

számára elérhetők. Lehetséges, hogy ez az igény bizonyos területeken akadályt jelent majd. Többnyire azonban nagyon kevésbé zavaró, egész egyszerűen azért, mert a Linux foglalatokat (sockets) használ. A munka javát nyilvánvalóan erre szakosodott fejlesztők fogják elvégezni, mivel a jól működő megoldások elkészítéséhez sok különleges ismeret szükséges. De amit meg akarnak valósítani, az nem különbözik attól, amit mindannyian akarunk – és vissza is érkeztünk a közösségi szellemhez.

Linux Journal 2003. augusztus, 112. szám

Janina Sajka

Az Amerikai Alapítvány A Vakokért (American Foundation for the Blind, AFB) műszaki kutatási és fejlesztési igazgatója.

